

اورش
(ہندکو افسانے)

اورش

کونز آخدے اورش جھیل سک گئی اے۔
میں تے اچ وی اس وادی آں اسی جھیل دے حُسن بچ ڈبے داد سبناں۔
سید ماجد شاہ

اورش

(ہندکو افسانے)

سید ماجد شاہ

سارے حق لکھاری دے

اورش	کتاب داناں
جولائی ۲۰۱۷ء	پہلی واری
عامر سہیل	ناشر
ژند ماجد	سرورق
بی پی ایچ پرنٹرز، لاہور	چھاپہ خانہ
۳۰۰ روپے	مُل

اورش

سید ماجد شاہ

مکان نمبر ۱۸۸، سٹریٹ ۲۳

آئی ٹاؤن ون، اسلام آباد

رابطہ: 03345354854

syedmajidshah221@gmail.com

اہتمام

سقراط پبلشنگ ہاؤس

مانسہرہ روڈ، ایبٹ آباد

aamirsohailaps@hotmail.com

انتساب

عامر سہیل

دے ناں

جیہڑا میرے واسطے اوہ دروازے
جس دی وجہ ناں میرا تعلق دنیا ناں قائم ہوئے

میں شکر گزار آں
ڈاکٹر عاکف اللہ خان
کرنل حمید اللہ خان
عبدالوحید بسمل
اختر رضا سلیمی
تے
مفیدہ ماجد
دا

جھان دیاں محبتاں ہر ویلے میرے نال ہن۔

ترتیب

9	1- ماجد تے افسانہ (مفیدہ ماجد)
12	2- بولدے حرف (عبدالوحید بگل)
16	3- ماجد کے ہند کو افسانے (اختر رضا سلیمی)
18	4- اکھیاں بچ شیشہ
22	5- ہمیں بچ ہیں
25	6- افسانہ نگار
30	7- پرونی
33	8- جادو گر نی
36	9- رشاں بچ جھیل
40	10- فنکار
49	11- سم تے یاری
53	12- خدا
57	13- کس کیتی، آپو کیتی

59	14- کھل جاسم سم
62	15- ویلے دی ریل
64	16- رشم
67	17- رنگ برنگے خواب
70	18- چاہلی دا پھیر
73	19- فنا
76	20- بگدا دریا
79	21- آفت = نعمت
82	22- شزو جان، مانہہ یاد آندی اے
89	23- فوٹو
93	24- تربیت
98	25- کہانزیں تے ہنز شروع ہوئی اے۔۔۔
103	26- پتاسے
105	27- پین کمر (pain killer) خواب
108	28- تے گویا غلامی۔۔۔ (اردو توں ترجمہ)
114	29- ہر کہانزیں تے نیٹھ مکدی

ماجد تے افسانہ

میں پچھلے ۲۳ سالوں میں ماجد تال دنی آں تے اس توں وی پہلے میں اس دے مسودے دے بارے پنج بہوں کجھ سزے دا ایہا۔ اس دے مسودے دا مذاق اس دے پھینز پر ہاوی اڈاندے ایسے۔ جتھے تک ماہہ یادے ماجد تک کتاب دا مسودا ۱۸، ۱۹ سال دی عمریں پنج لکھ کھدا ایہا تے اس مسودے آں، کی صندوتے پنج چھپا کے رخصا ہوندا ایہا۔

۹۳ پنج جدوں اسان دا بیہا ہویا تے ماجد دی شاعری میں ہک ڈاری پنج آپڑیاں ہتھاں نال محفوظ کیتی ایہی۔ اس توں بعد میں دستدی رہی آں کہ اس کوئی بی پنجھی ڈاریاں تے بلا ماہہ ہزاراں کاغذان دے دستے ساڑے۔ شروع پنج میں اسان ڈکدی دی رہی آں پر چیزاں ساڑنیوں اس دیاں اکھیاں کسی خوبی تے قاتل نالوں لگدیاں ایہاں۔ ایہہ کسی چیزاں توں مطمئن ای نینھ ہوندا ایہا۔ آخر تے نوبت اتھے تک آگئی ایہی کہ میں وی طعنہ مہزویں دینزے آں لگ کھلتی ایہاں، ماہہ لگدا ایہا کہ ماجد دی کتاب کدے نہ آسی۔ ایہہ اتنا سفاک تخلیق کاراے کہ کتنے کتنے دیہازے جاگ جاگ کہ لکھدے۔ ماہہ سزاندے۔ فر کجھ عرصے بعد آپڑیں تخلیق آں ساڑ چھوڑ دے۔ میں ڈرنی ایہاں کہ خدا نخواستہ اسان دی کوئی لنگری لولی اولاد ہووے آتے۔۔۔۔

میں اسان، تخلیق کرڑیوں دستدی رہیاں۔ اس ویلے اوہ بالکل ہک چہلا لگدے۔ کدے بہہ کے لکھدے، کدے اٹھ کے پھر دے، سگرت پھو کدے، کدے بوئے آں اندرون کنڈی لا

کہندے، اس ویلے اوہ ماجد نینھ ہوندا، کجھ ہوری شے، بڑے دا ہوندے۔ پر جدوں لکھ کہندے تے
مانہہ سزا اندے۔ میں اس دی ہر تحریر دی پہلی قاریہ ہونی آں۔

۲۰۱۲ دے دسمبر پنج مئی راتی ماجد دی طبیعت اچا تک خراب ہوئی، اسان لگیے کہ ہنڑ چند
سیکنڈ دا مہمان اے۔ اس ویلے اس جیہڑی وصیت کیتی، اس مانہہ ہلا کے رخ چھوڑیا۔ اسان میری
، ژندی یا کسی ہوری دی کوئی فکر نینھ ایہی۔ اس کولوں گل نینھ ہوندی ایہی۔ اس صرف اتنا آخیا کہ
میری شاعری دی کتاب فلائزی جانی پئی دی اے، افسانے چھوڑاں تے سفر تے دا افسوس کیتاں
کہ اوہ پورا نینھ ہویا۔ مانہہ اس دیہاڑے احساس ہوئے کہ ماجد کسی دا نینھ صرف آپڑیں تخلیقات
دے۔ اوہ وی صرف انھاں تخلیقات دا جھان توں اوہ مطمئن ہوندے۔

ماجد جدوں ہندکو شروع کیتی تے میں حیران رہ گئی۔ ماجد آں ہندکو بولڑیں تے لکھڑیں
نینھ آندی ایہی۔ اس دی والدہ صاحبہ دا تعلق ٹیکسلے دے مضافاتی گراں گڑھی افغاناں نال اے۔ ماجد
کہرے پنج اوہی پنج کٹھے والی زبان بولدے۔ نالے ماجد دے والد صاحب انیر فورس پنج ایہے۔ ماجد
دا بچپن پنڈی، رسالپور تے کراچی پنج گزریے تے چھٹیاں گڑھی افغاناں پنج۔ فریٹ آباد آکے وی
انھاں دے کہرے دا گراں نال آنرا جلاواں بہوں کہت ایہا۔ پر جدوں اس ہندکو شروع کیتی تے
اس ہندکو دے قاعدے، کتاباں، ڈکشنریاں ہزارے تے پشور توں اکھیاں کر کہدیاں۔ ریڈیو تے
ٹی وی تے ہندکو پروگرام سزا اندا تے دیندے ایہا تے گراں دیاں بابیاں، ماسیاں نال بہہ بہہ کے اوہ
اوہ سکھ کے آندار ایہا کہ مانہہ آپڑیں ہندکو تے شک ہونڑیں آں لگ گیا ایہا۔ اس اتنی ہندکو سزا
پڑھی تے لکھی کہ آپڑیں اردو خراب کر کہدیں۔ ماجد جس کے پچھے پنے جے انجو چہلا ہو کے پیندے
کہ مانہہ اس تے غصہ وی آندے تے ترس وی۔ فراس ہندکو جملے لکھڑیں شروع کیتے، تے نہ پچھو!

ماجد ہندکو افسانے، ہندکو پنج ہی لکھڑیں شروع کیتے، ایہہ نینھ ہویا کہ اس اردو پنج لکھ کے
فرترجمہ کیتے ہوں۔ پر اس دا انداز اوہی ریہا، جس طراں اوہ اردو پنج لکھدے، اگر انجو آخیا جلتے
زیادہ بہتر رہی کہ جس طراں ماجد سوچدے، جس زاویے نال ایہہ چیزاں دیندے، جیہڑاں اس دا
مسئلے، اس آں چیزاں پوریاں نینھ لگدیاں، اسان پوری کا کائنات ٹھہری لگدی اے یا ایہہ آپ ہی

بُٹھے۔ پر جو وی ہے اس ہندکو افسانے ہندکو بچ سوچن تے ہندکو بچ لکھن۔

اس دیاں ہندکو کہانیاں وی زبان، افسانیاں دی بنزت، شاعرانہ انداز، کرداراں دے رنگ۔۔۔ کجھ زمینی تے کجھ خاص اسی نالوں۔۔۔ یعنی ماجد نالوں۔۔۔ الگ تے دکھرے۔۔۔ کہانزی بچ گدے دے۔ کیوں کہ افسانہ اوہی ہوندے۔ جس بچ وحدت تاثر نال پلاٹ، کردار، مکالمے، منظر نگاری، جزئیات نگاری بلکہ ہر لفظ کہانزی بچ انجو گدے دا ہوے کہ جامعیت نال قاری آپ کہانزی دا حصہ بنز جے۔ ماجد دے بارے بچ میری رائے بہوں اچھی اے۔ پرا یہہ ڈرائے کہ لوک ایہہ نہ آخن کے آپ ہی دوئے کئی دوئے دی تعریف کردن پر میرا خیال اے کہ ماجد دے ہندکو افسانے صرف ہزارے یا ہندکو زبان واسطے ینھہ بلکہ علاقائی زبانوں دے ادب بچ وی ہک قیمتی اضافہ ثابت ہوسن۔

مفیدہ ماجد
(اسلام آباد)

بولدے حرف

آخذن کہانزی، سزوناں، سزوناں تے انسانی زندگی دے نال بہوں پہلاں توں ٹردا آریے۔ کہانزیں آپڑے اندر کب آپڑاں ہی لطف تے مزہ رضدی اے۔ کدے تے ایہہ بچیاں کو ساہنیں، اسے سزائی بنددی اے۔ کدے معاشرے دے اندر نظری آنزیں والے مختلف فرقاں واضح کردی اتے کدے بڑیاں بڑیاں بادشاہواں دے کارنامے تے لڑائیاں بچ بہادری دی تاریخ سزاندی اے۔ کدے اخلاقی سبق سکھاندی اے تے کدے آخرت سنوارنے دادرسی دیندی اے۔

فرکہانزیاں دی آپڑی آپڑی شکل ہوندی اے۔ کوئی کچی تے کوئی فرضی ہر کہانزیں دے اندر کب مقصد یا مدعا بیان کیتا جلدے تے فرکہانزیں دے زیادہ اثر دار ہونزیں واسہ اس دے لکھنیں یا سزاندیوں والے دے سر بدھا جلدے کہ اوہ اس بچ کتنا اچا سبق، مطلب، مدعا یا مقصد کہن کے سامنزیں آندے۔

ایہجیاں ای نکلیاں نکلیاں کہانزیاں کو اردو بچ افسانہ تے انگریزی بچ شارٹ سنوری آخیا جلدے۔ جیہڑھیاں ہرزبان دے ادبی ذخیرے دا بڑا حصہ ہوندین۔

اسی کدے گل کراں ہند کو ادب دی تے اس بچ پہاویں صدیاں تو ایہجیاں نکلیاں نکلیاں کہانزیاں زبانی سزاندیوں دا کب لسا سلسلہ موجود اے۔ جہاں اسی لوک کہانزیاں آخذے، سزودے تے سمجھدے آئے آں۔ ضرورت اس گل دی ایہی کہ لوک ادب تو ہٹ کے کتابی شکلاں بچ بھی ہند کو

ادب محفوظ کیتا جے آ۔ اس حوالے نال اساں ہندکو ادب دی کوئی لمی چوڑی تاریخ تے بیٹھ ملدی پر پچھلے چاہلی چاہ سالوں تو اس پاسے توجہ دتی گئی اے تے ہزارے بچ ہندکو تحریری شکلاں بچ لائیں دی بڑی عمدہ کوشش جاری رہی اے۔ ہزارے دے جہان سارے ادیبوں، شاعراں تے دانشوراں آپڑاں قلم اس پاسے موڑیا تے دستخداں، دستخداں جہان ساریاں کتاباں سامنیں آگیاں پر زیادہ زور شاعری دیاں کتاباں تے ہی رہیا۔

ہزارے دی ہندکو نثر دی گل کراں تے اس بچ ہوں تھوڑا کم نظری آندے۔ افسانے بچ پروفیسر سخی خالد ہونزاں دی کتاب ”گلیاں تے درندے“ کافی عرصہ پہلے شائع ہوئی ایہی تے فرہک دو سال پہلے انہاں سوز ہی دوئی کتاب ”چونز ویں افسانے“ دے تاں نال شائع کروائی جس بچ انہاں نال مختلف لکھاریاں دے منتخب افسانے شامل کیے گئے۔ فرقا ضی ناصر بخت یار خان ہونزاں دی ہندکو کہانیاں دی کتاب دی شائع ہو چکی اے۔ اس طرحیاں ہندکو ڈرامیاں دا مجموعہ ”کھڈاں“ جیہڑی راقم دی تصنیف اے چار بچ سال پہلے شائع ہو چکی اے۔ البتہ نثر بچ جناب سلطان سکون ہونزاں دا کم کافی زیادہ اے۔ مضمون دی طوالت توں بچوں واسطے ہندکو نثر تے گل اتھے ہی ختم کرناں کیوں کہ ہور وی ہوں سارے اسان دے سٹی ہندکو پے لکھدن انہاں دا ذکر ہوں جلدی کسی مضمون بچ کرساں۔ انشا اللہ۔

ساڈھے واسطے ایہہ گل بڑی خوشی دی اے کہ ہونز سید ماجد شاہ جیسے چنگا تے سونہراں لکھڑیں والے دوست بھی ہندکو نثر والے پاسے مڑے نے۔

سید ماجد شاہ دا ادبی حوالہ بنیادی طور اتے تے شاعری اے پر جس تیزی نال اوہ اردو افسانے بچ شہرت حاصل کرنے تو بعد ہندکو افسانے دے پاسے آئے نے اوہ کمال دی گل اے۔ ماجد شاہ جیہڑے اردو دے پروفیسر نے تے اسلام آباد جیسے بڑھے شہر دے تعلیمی سلسلے نال جڑے ہوئیں۔ ہندکو واسطے ہک تحفے دی مثال نے۔ کیوں کہ آپڑے علاقے توں ہٹ کے کسی دوئی جائی جدوں کوئی زبان لکھی تے بولی جے اس دا قد کاٹھ پہلے تو اچا ہونزاں شروع ہو جلدیے۔

اسی کدے گل کراں ماجد شاہ ہونزاں دے افسانیاں دی تے ذہن بچ ہک دم چوکھی لڑنے

دا خیال آجلدے۔ کیوں بے جہوے ماجد شاہ اردو افسانیاں بچ آپڑاں سرے توں نو یکلہا تے انتہائی آزادانہ طرزِ تحریر اپنائے دے اویں ماجد شاہ جدوں بند کو آ لے پاسے مڑدن تے کب دم انہاں دا انداز بیان تے سوچ و فکر دارن بدل جلدے۔

سید ماجد شاہ دے بند کو افسانے آپڑیں سوہنڑیں سہری تے پاک تہرتی نال اس طرحیاں جڑے دین جس طرحیاں چوکاٹھاں نال قبضے لاکے بوہے دے بہت بانے کیئے جلدن۔ مزے دی گل ایہہ دے کہ ایہہ بہت ہلدے جلدے بھی ہین پر چوکاٹھاں نال وجد اینھ ہو کدے۔

سید ماجد شاہ ہونڑاں آپڑیں ثقافت، کلچر تے تمدن دا وی پورا پورا خیال رضیے پر اس دے نال نال اوہ انسانی زندگی آں محض حالات دے سہارے کھل مکھلا چھوڑنے دے قائل نظر نیئھ آندے۔ اوہ انسانی زندگی آں پڑ بہار تے پھلدا پھلدا ادب ہونڑاں چاہندن۔

فر ماجد شاہ دی ترکیبی نظر سمندر دی تری سطح تے تردے آبی جانوراں، خشکی تے رہندی مخلوق دی خوراک، ہنڑ دا وی دیکھدی اے تے فضاواں بچ کھنڈرے دے کائناتی مظاہر تے فلسفے دا ادراک دی رخصدی اے۔

اوہ انسانی زندگی دے مختلف رویے بھی چنگی طرحیاں جانزدن تے روایاں دے بدلنڑیں دی بونج بھی آپڑے کھلیاں کنناں نال سز دے تے اس تو بعد پیدا ہونڑیں والے بگاڑ آں وی محسوس کردن۔

انسانی حیات دے باہدھے دے نال نال اس دیاں رنگ و رنگ صورتاں دا ارتقائی جائزہ کہنڑاں وی جانزدن تے کئی دوئے دی ضرورت دا فلسفہ نہ صرف سمجھدن بلکہ آپڑیں نالے دیاں لوکاں سمجھانڑیں دی کوشش وی بہوں سوہنڑیں تے سہرے طریقے نال کردن۔

سید ماجد شاہ ہونڑاں معاشرتی، طبقاتی، معاشی تے ثقافتی اونچ نیچ دا وی پوری طرحیاں تہیان اے تے اوہ اس برائی داسد باب کرنے دی وی پوری پوری خواہش رخن۔ سید ماجد شاہ دی لکھایاں بچ ایہہ گل وی کھل کے سامنڑیں آندی اے کہ وقتی شہرت نال پیدا ہونڑے والا غرور تے فخر انسان آں کتھے کھڑ لاندے تے فراوہ اس گلاں تے زور دیندن کہ فہم، فراست تے اندر دی لوبی

انسان دا اصلی زیور تے زندگی دا نچوڑاے۔ اوہ انسان آں اس گل تووی اگاہ کردن کہ دنیا نال ٹرنا کتنا ضروری اے۔ جیہڑا دیلے دے نال نال نینھ ٹر بکدا او یلا اس دا انتظار نینھ کردا۔ اس طرحیاں اوہ کہلارہ جلدے تے فرسارے لوک اس دا تماشا دیکھدن۔ مجموعی طور تے دینیا جلدے تے ماجد شاہ دا ایہہ افسانیاں دا مجموعہ ہندکو ادب واسطے ہک سوہنراں تے سترابا بدہ تے ہندکو زبان واسطے ہک تحفہ اے۔ جیہڑا آئزیز آلے ویلے بیچ آپڑیں اہیت تے مقام دا تعین خود کرنے دے قابل اے کیوں کہ اس دے حرف دسدے ہی نینھن بولدے وی ہین۔

آخر اتے ہک گل کرنا ضروری سمجھنا کہ ماجد شاہ ہونراں جانو بجھ کے یا نظریہء ضرورت دے تحت بہوں سارے الفاظ اردو تو مستعار کہدے ہوئے نے۔ اس دیاں دوو جہاں ہو بکدین۔ یا تے اوہ موجودہ لٹریٹ طبقے دی ہندکو لکھنراں پسند کردن جس بیچ ہندکو دے آپڑیں لفظاں دی جانی اجکل عام طور تے اردو دے الفاظ بولے جلدین تے یا فراہہ ہندکو بیچ انہاں ضم کر کے ہندکو دی لغت دا حصہ بنواڑیں دی کوشت کردن۔ البتہ اس گل دا فیصلہ دیگر قارئین تے چھوڑنے آں کہ کیہوی گل چنگی لکسی۔

عبدالوحید بک

(ایبٹ آباد)